

УДК 327 (71+73) «20»

ТРАНСКОРДОННА СПІВПРАЦЯ МІЖ США ТА КАНАДОЮ: ВПЛИВ ПОДІЙ 11 ВЕРЕСНЯ 2001 РОКУ

Ірина Куропась

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Університетська, 1, м. Львів, Україна, 79000, тел.(032) 239-44-55*

Розглянуто основні риси функціонування інституту транскордонної співпраці між США та Канадою до та після подій 11 вересня 2001 року. Проаналізовано вплив цих подій на створення спільної політики безпеки та охорони кордону між США та Канадою.

Ключові слова: транскордонна співпраця, кордон, терористичний акт, терорист, мультиералізм, «мексиканізація кордону», незалежність, «розумний кордон».

В історії людства існують події, які поділяють час на до і після них. Таким умовним поділом став теракт у Нью-Йорку 11 вересня 2001 року. Як відомо, до цього США вважали найменш вразливою щодо терористичних актів державою у світі. Однак те, що трапилося, має значний вплив на формування свідомості кожного пересічного американця сьогодні. Можливо, це звучить парадоксально, але в час, коли кордони відкривають, коли вони стають прозорішими внаслідок стрімкого розвитку транскордонної співпраці, економічної інтеграції, у Північній Америці спостерігаємо протилежне. Кордон надалі визначає характер відносин між державами-сусідами. Щодо країн Північної Америки, то відкритість кордонів є важливим чинником функціонування кожної держави – члена НАФТА (Північноамериканська зона вільної торгівлі). Насамперед це питання актуальне для Мексики й Канади, оскільки економіки цих країн залежать від відкритості кордонів зі Сполученими Штатами. Саме в таких ситуаціях стає очевидною реальність асиметричної взаємозалежності національних економік.

Події більш як десятирічної давності змусили США розглядати кордон як потенційну загрозу національній безпеці. Раніше Сполучені Штати враховували тільки нелегальну міграцію, яка негативно впливає на ринок праці, та контрабанду наркотиків з Мексики. Щодо Канади, то США не розглядали цю державу як потенційне джерело небезпеки. Проте останніми роками кордони перетворилися швидше на стіну страху, ніж на міст співпраці у Північній Америці.

Тривалий час Канаду підсвідомо сприймали як 51-й штат США. Найдовший у світі кордон не охороняли жодні війська. У Дербі Лайн, штат Вермонт на північному сході США, читачам місцевої бібліотеки, щоб підійти до книжкових полиць, потрібно перетнути широку чорну смугу на підлозі бібліотечного залу – кордон з Канадою. У Біб-Плейні, на межі штату Вермонт і провінції Квебек,

кордон проходить через безліч будинків, мешканці яких платять пропорційні податки обом країнам. Ці й безліч інших прикладів засвідчують мирне та цивілізоване співіснування сусідів, розділених кордоном. Дві величезні держави, межуючи одна з іншою, окрім відмінних рис, мають і спільні особливості. Обидві країни – демократичні, підтримують систему вільного підприємництва, їхні національні цикли тісно переплетені, а взаємодія таких циклів має вирішальне значення для ділової кон'юнктури. Величезні маси товарів і капіталів, що перетинають кордон між двома країнами, неминуче переносять циклічні імпульси з однієї держави в іншу [2].

Після трагічних подій США почали сприймати Канаду як потенційне джерело загрози своїй безпеці. Для Канади така позиція була незвичною, адже тривалий час кордон між двома сусідами трактували як формальну межу, зрідка питання стосовно кордону ставало актуальним у їхніх відносинах.

Стефан Флінн зазначав, що до трагічних вересневих подій 2001 року половина зі 126-ти пропускних пунктів північного кордону США була відкрита цілодобово. До 2001 року на кордоні США і Канади, протяжність якого приблизно 9 000 км, працювало 334 митники, які контролювали його перетин, натомість кордон між США та Мексикою, протяжність якого приблизно 3 000 км, – 9 000 митників [5].

Одразу після терористичних атак Конгрес США вирішив тимчасово закрити кордон з Канадою та утричі збільшити чисельність охорони на північному кордоні держави, задіяти війська національної гвардії для підтримання порядку й охорони пропускних пунктів. Морська охорона отримала вказівку зупиняти всі судна, які переправлялися через Great Lakes, та супроводжувати всі танкери, які транспортували нафту й газ. Також модернізували технічне забезпечення кордону: встановили нові камери з функцією нічного бачення та новітні супутникові системи спостереження вздовж лінії кордону [5]. З погляду державної безпеки, ці дії були обґрунтованими, адже спроби проникнення терористів через кордон з Канадою уже були відомі. Це насамперед зумовлено відносно м'яким міграційним законодавством Канади. 1998 року у звіті канадської розвідки було визнано, що більшість відомих терористичних угруповань створили свої осередки власне у Канаді з метою проникнення до США. Зокрема, 1997 року заарештували палестинця Газі абу-Мезера, який отримав у Канаді статус біженця та прибув у США з метою теракту в нью-йоркському метро. Та найрезонанснішим був випадок затримання в грудні 1999 року в Монреалі Ахмеда Рессама (так званого «терориста мілленіума»), який намагався перетнути кордон на заповненій вибухівкою машині, аби скоїти теракт в аеропорту Лос-Анджелеса. Також 2001 року прикордонники США арештували вихідця зі Сирії Набіль аль-Марабха. За словами затриманого, який згодом виявився причетним до діяльності «Аль-Каїди», раніше йому без перешкод вдавалося перетинати кордон між Канадою та США [1].

Усі пропускні пункти на кордоні США й Канади переведено в режим надзвичайної ситуації, яку визначено як цілодобова інтенсивна

антитерористична операція. Це зумовило до спустошення на кордоні (наприклад, до 11 вересня 2001 року кордон щодня перетинало 40 тис. вантажних одиниць та 300 тис. осіб). Після трагічних подій час проходження кордону становить 10–15 годин. Канада тоді зазнала величезних збитків, адже 87% її торгівлі припадає на США. Щодо Америки, то лише 25% торгівлі припадає на Канаду. Міжнародна торгівля – величезний сектор національної економіки Канади. Скажімо, 40% ВВП Канади залежить від експорту до США, і лише 2,5% ВВП США становить експорт до Канади [5]. Власне кажучи, такі заходи безпеки нанесли нищівного удару транскордонній торгівлі, туризму та інвестиційній привабливості Канади.

Односторонні й необумовлені дії продемонстрували, що Вашингтон на перше місце ставить власну національну безпеку, не беручи до уваги відносини з сусідами. Це ще раз підтвердило факт одноосібного управління США у Північній Америці. З іншого боку, США певною мірою залежні від своїх сусідів в аспекті безпеки, зокрема щодо реалізації заходів безпеки. У цій ситуації асиметрія «центр–периферія» частково вирівнялася.

Одразу після подій вересня 2001 року уряд Канади, намагаючись якось врятувати ситуацію, зробив офіційну заяву, що літаки, які вчинили напад у центрі Нью-Йорка, потрапили на територію Америки не з боку північного кордону. Окрім того, питання про кордон між США та Канадою стало того часу основою політичних програм багатьох політиків обох країн. Сенатор Байрон Дорган вважав, що потрібно посилювати контроль на кордоні між США та Канадою, особливо після 22-ої години. Також він підкреслював, що безпека США безпосередньо залежить від рівня контролю перетину кордону, і США не зможуть ефективно боротися з тероризмом, якщо не посилять охорону кордонів [4].

Превентивні заходи безпеки вжито й у Канаді. Оттава розпорядилася посилити пропускний режим через кордон, підвищити рівень безпеки в аеропортах, увівши технічні новинки в цій галузі та збільшивши кількість персонального складу, запровадивши жорсткіший еміграційний та візовий контроль, підвищивши рівень компетенції працівників у сфері депортації тощо. Для охорони кордону залучено 2 тис. офіцерів Королівської канадської кінної міліції [5]. Запроваджені заходи оформлено законодавчо у вигляді Антитерористичного акту 2001 року та Громадського акту безпеки 2002 року, які, відповідно, посилити повноваження органів безпеки. У такий спосіб уряд Канади намагався мінімізувати вплив США на національну політику безпеки Канади, постійно наголошуючи на важливості національного суверенітету, права самостійно вирішувати питання охорони власних кордонів. Еліта Канади робила спроби загасити полум'я страху та незахищеності у виявах нової політики безпеки США. Адже Америка, як мала беззахисна дитина, намагалася зробити все і навіть трохи більше, проте не усвідомлюючи, чи це потрібно, та водночас використовуючи свої важелі впливу на Канаду, щоб отримати безвідмовного союзника, частково навіть маріонетку в цій дорослій грі.

Політики Канади докладали зусиль, аби достойно і без значних втрат покинути поле битви. Наголошували, що Канада не поступатиметься США в принципових для себе питаннях. Як підкреслював Е. Каплан, замість суперечок та поділу влади і впливу потрібно віднайти компроміс (політичну гармонію). Також він зазначав, що канадські закони ухвалює канадський парламент для громадян Канади і в їхніх інтересах [4].

Реально оцінюючи ситуацію, Канада розуміла драматичність асиметричної залежності від США. Власне тоді постало риторичне запитання: чи погодитися на всі умови США щодо посилення охорони кордону і зробити його майже цілковито закритим, чи ризикнути й залишити США наодинці з проблемами кордону та з потенційною небезпекою жахливих економічних наслідків для себе. У будь-якому з цих двох варіантів були свої плюси й свої мінуси.

Власне кажучи, Канада не настільки серйозно ставилася до питань безпеки після подій 11 вересня, як США, проте чітко усвідомлювала, що для збереження відносин у звичній для неї площині вона має стати найвідданішим союзником США [8]. Аби вберегти власну економіку від розвалу, Канада частково погодилася на умови США вести спільну політику безпеки кордону.

Для двох країн-сусідів гострою залишається дилема: як створити найнадійніший у світі кордон-бар'єр і водночас сприятливий місток для бізнесу. Таку спробу відображено в Договорі про розумний кордон (Smart Border Agreement) між США та Канадою, що підписано у грудні 2001 року, хоча концепцію «розумного кордону» сформували канадські політики ще до подій 11 вересня. Головним механізмом цієї концепції стала програма ФАСТ (FAST – Free and Secure Trade) – Вільна і безпечна торгівля, ініційована американським Бюро кордону та захисту кордону і канадським Агентством прикордонних служб. Суть програми – сертифікація імпортерів і перевізників, а також виокремлення конкретних водіїв, яким надається право спрощеного перетину кордону [1].

У вересні 2002 року представники Канади та США підписали План дій, що налічував 32 пункти, мета якого – посилити безпеку кордону й водночас спростити перетин кордону для товарів, людей і послуг [9]. На зустрічі з прем'єр-міністром Ж. Кретьєном у Детройт-Віндстоні Дж. Буш наголосив, що «цей великий та мирний кордон має бути відкритим для бізнесу, для людей, але закритим для терористів і злочинців» [7].

Наступним кроком, який мав на меті поглибити відносини між країнами, стало створення Північноамериканського партнерства у сфері безпеки та розвитку (2005). Ця заява, доволі амбіційна і декларативна, пропала три цілі: безпеку, економічне благополуччя, підвищення рівня життя громадян. При цьому безпеку й економічне благополуччя проголошували взаємозалежними та взаємообумовленими категоріями, що насамперед відповідало інтересам Канади, яка боялася, що США не дооцінять економічний чинник у момент, коли всю увагу приділяли війні з міжнародним тероризмом. Також виокремлено чотири

сектори співпраці: енергетика, транспорт, фінансова сфера та передові технології.

2006 року відбувся Другий саміт північноамериканських держав, на ньому задекларовано, що лідери трьох держав продовжуватимуть політику розвитку партнерства, акцентуючи свою увагу на питаннях енергетичної безпеки, посилення конкурентоспроможності, співпраці у сфері уніфікації норм, управління в умовах надзвичайної ситуації та забезпечення «розумних» і безпечних кордонів [2].

Як у Канаді, так і в США неоднозначно ставляться до цього утворення. Звинувачують еліту США, що цей документ посилюватиме їхній вплив на Північноамериканському континенті та даватиме змогу уніфікувати усі норми і правила за власним інтересом, а також використовувати природні багатства Канади (створення так званого ресурсного пакту, який асоціюється з безконтрольованим вивозом природних багатств Канади) [2]. Окрім того, звучать закиди у непрозорості та антидемократизмі цього утворення, адже у його функціонуванні не беруть участі представники громадськості, а управляють лише представники масштабних ТНК асоціації підприємців країн Північної Америки. Можна констатувати, що в цій ситуації йдеться лише про задоволення бізнесових інтересів окремих груп.

У контексті трагічних подій США та Канада підписали договір про оновлення організації NORAD (Командування силами повітряно-космічної оборони Північної Америки) з метою покращення співпраці у військовій сфері, в якій королівські повітряні сили Канади стають інтегрованим елементом Американських стратегічних повітряних сил. Формально ця організація двостороння, проте всі стратегічні питання вирішує односторонньо політична еліта США, а Канада лише покійно бере участь. Мета цього заходу – створення єдиного периметра безпеки і водночас повага та підтримка суверенітету кожної країни-учасниці, наскільки можливо в цій ситуації.

Проаналізувавши ситуацію, що склалася на кордоні США й Канади, деякі чинники розвитку сучасної міжнародної системи та двосторонніх відносин між державами-сусідами (Канада та США), а також пріоритети зовнішньої політики обох країн, можна виокремити три сценарії розвитку кордону США й Канади.

1. Одностороннє посилення режиму безпеки та проходження кордону з боку США, що передбачає безпечний перетин кордону для капіталу, людей, товарів і послуг. Це можна розглядати як створення певної «американської фортеці», однак за участі та підтримки канадської політичної й бізнесової еліт.

2. Створення системи багатосторонньої політичної гармонії, так зване «голосування суверенітетів». Щось на зразок європейської Шенгенської зони, де функціонує спрощений візовий режим, спільна інформаційна підтримка, стандартизація проходження кордонів. Це допоможе сформувати спільний периметр безпеки. Такий варіант «шенгенізації» Північної Америки запропонувала та дуже підтримує бізнесова еліта Канади. Варто наголосити, що політична еліта Канади схильна до впровадження власних заходів безпеки, а не

до прийняття повністю нової парадигми політики безпеки США. Власне, деякі політики сприймають «європеїзацію» Північної Америки як ересь, частково через страх, що на практиці це означатиме «американізацію» Північного континенту з цілковитою гегемонією США.

3. Найоптимальнішим і найприйнятнішим є компроміс. Щось середнє між попередніми двома варіантами: продовження вектора політики «розумного кордону», зокрема поглиблення відносин у сфері безпеки та пошуку спільних політичних позицій. Це передбачає майбутнє посилення контролю на кордоні та у прикордонній зоні шляхом впровадження технологічних новинок у цій сфері, створення єдиної тарифної системи. Загалом певні кроки для посилення безпеки зроблено і до трагічних вересневих подій, однак сьогодні їх необхідно модернізувати. Розглянувши цей сценарій, можна дійти висновку, що де-факто утвориться континентальний периметр безпеки, проте без офіційних зовнішніх атрибутів, інституціоналізації та бюрократизму, які характерні для європейської моделі. Життєздатність такого компромісного варіанта варто перевірити на практиці.

Трагічні події у вересні 2001 року спонукали США переглянути власну політику кордонів. Як наслідок, відбувається часткова «мексиканізація» кордону і транскордонних відносин між США та Канадою. Якщо аналізувати відносини Канади та США, то кордон між цими державами ніколи не сприймали як чітку лінію дистанціювання. Навпаки, цей «найдовший у світі кордон, який не охороняють», можна назвати «решетом, але ніяк не щитом» [6]. І США, і Канада одержують величезний прибуток від взаємної торгівлі, отож, попри поодинокі суперечності, користь від такого партнерства очевидна. Головна складова відносин між США та Канадою – тривала співпраця і повага. А після трагічних подій 11 вересня Канада сповна відчула «пильність і прискіпливість» Сполучених Штатів щодо політики кордону, що загалом характерно для відносин цієї країни з Мексикою.

Доволі швидко традиційно мирний і неконфліктний кордон перетворився на зону протистояння, небезпеки та цілодобового контролю. Зміни, що відбулися на кордоні США й Канади, здебільшого науковці характеризують як процес мексиканізації, головні риси якого – посилена політична та громадська увага, залучення значної кількості людських і технологічних ресурсів. Мексиканізація є очевидною і в тиску США на Канаду: Сполучені Штати намагаються залучити Канаду на свій бік щодо утворення найбезпечнішого кордону у світі – під керуванням, звісно, США. З іншого боку, США гарантують не загрожувати канадському суверенітету та політичній автономії. Мета нової політичної ініціативи стосовно найбезпечнішого у світі кордону – використовувати важелі стримування. Адже процес мексиканізації кордону – явище багатоаспектне, і потрібно наперед усвідомити наслідки, щоб не накоїти чогось незворотного.

Серед найактуальніших питань мексиканізації кордону – проблема наркотиків у відносинах США та Канади. Адже в Канаді дещо лояльніші закони

про марихуану. З цього приводу США у відповідь заявили, що посилюватимуть кордонний режим.

Варто зауважити, що процес мексиканізації відбувається радше теоретично, ніж практично. Можна виокремити низку перешкод на шляху зміни режиму: тривала історія дружнього співробітництва, спільність мови та культури, подібність економічного розвитку, а також умови та рівень безпеки на спільному кордоні. Як Меєрс зазначає, розумна співпраця, схожі пріоритети, можливість виконання взаємних зобов'язань, подібні рівні психологічного розвитку, звичка співпрацювати і, зрештою, відмінності Канади й Мексики – усе це сприяє зміцненню відносин між США та Канадою [5]. Однак частково США розглядають Канаду й Мексику, не враховуючи деяких відмінностей між ними, а лише крізь призму власної антитерористичної політики.

На сучасному етапі розвитку Канада намагається повернути «золотий вік» співпраці зі США, якому притаманна двостороння інтеграція, гармонізація політики, взаємодовіра і взаємодопомога.

Також доволі гостро постало питання інтеграції на Північноамериканському континенті. Регіональна інтеграція не лише безпосередньо залежить від безпечного та прозорого кордону, а й ці обидва поняття – взаємопосилюючі і взаємодоповнюючі. Відкритий кордон забезпечує інтенсивність американської економіки й водночас певною мірою мінімізує загрозу безпеці, а закритість кордонів провокує кримінальну активність на кордоні, заодно й потенційну терористичну загрозу. Використовуючи новітні технології, регіональну співпрацю щодо безпеки, співпрацю транснаціональних корпорацій, діяльність яких безпосередньо залежить від відкритості кордонів, можна досягти певного рівня безпеки кордону, не відмовляючись від вільного руху людей, капіталів, товарів і послуг. Насамперед необхідно усвідомити, що події 11 вересня 2001 року не повинні перешкоджати нормальному функціонуванню інституту транскордонної співпраці, а, навпаки, покликати спонукати до посилення процесу інтеграції, захищаючи економіку, і, як наслідок, – створити безпечну зону розвитку, добробуту та безпечного співіснування двох держав-сусідів.

Розглядаючи питання економічної інтеграції після подій 11 вересня між країнами Північної Америки, деякі вчені вважають, що на сучасному етапі відбувається зміна вектора від поверхневої до глибокої інтеграції [2]. Політика глибокої інтеграції – щось подібне до європейської політики інтеграції – асоціюється з утворенням єдиного внутрішнього ринку, що є однією з умов економічного союзу. Також цей вектор співпраці передбачає: ліквідацію тарифних бар'єрів, уніфікацію економічної політики країн-учасників союзу з метою спрощення перетину кордону товарам, людям, послугам, капіталу. Сюди ще можна зачислити: уніфікацію стандартизації та сертифікації товарів і послуг, системи ліцензування, маркування, захист інтелектуальної власності та ін.

Ян Тінберген вважає, що зараз на цьому континенті відбувається перехід від негативної до позитивної інтеграції. У його баченні негативна інтеграція – це процес усунення бар'єрів для перетину кордону товарам, послугам, чинникам

виробництва. Це автоматично зумовлює зниження цін, посилення конкуренції, покращення якості товарів і послуг та, відповідно, зростання ефективності. Позитивна інтеграція – прийняття законів і створення інститутів, які збільшують мобільність товарів, послуг і чинників виробництва [2].

Загалом відносини між країнами Північної Америки залишилися двосторонніми, з відчутною перевагою США, якій певною мірою вигідніша така співпраця з периферією (дешева робоча сила, дешева сировина, ринок збуту...). Щодо розвитку регіональної транскордонної співпраці, то це питання залишається в порядку денному на майбутнє. Потрібно також зауважити, що роль США і далі домінуюча, хоча є тенденція до ухвалення Канадою автономних рішень, наскільки можливо в цій ситуації. Якщо спробувати спрогнозувати майбутнє відносин Канади та США, то Канада й далі дотримуватиметься позиції мультиералізму в міжнародній системі й пропагуватиме її, а водночас тісно співпрацюватиме зі США, коли бачитиме суттєві переваги.

Отже, можна виокремити головні ознаки цього періоду у відносинах між країнами Північної Америки:

1. Акцентування уваги на питаннях безпеки та боротьби з міжнародним тероризмом, посилення конкурентоспроможності північноамериканських товарів перед Китаєм та Індією.

2. Комплексність інтеграційних заходів, які спрямовані як на національну безпеку, так і на посилення економічної співпраці. Спочатку цілі розглядали окремо, а тепер сприймають як взаємодоповнюючі.

3. Поява низки міжурядових проєктів, ініціатив з питань керування інтеграційними процесами (Декларація про «розумний кордон» 2001 року; тристоронній договір про Північноамериканське партнерство у сфері безпеки та розвитку, який певною мірою сприймають як додаток, чи неформальну заміну НАФТИ – основного інтеграційного інструменту у Північній Америці).

Події 11 вересня 2001 року засвідчують доволі очевидні моменти. Наприклад, те, що політика безпеки, як і будь-яка політика, має бути збалансованою і не суперечити принципам моралі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. *Голунов С. В.* Повестка безопасности американо-канадской границы: до и после 11 сентября 2001 г. / Голунов С. В. // США–Канада: экономика, политика, культура. – 2009. – № 4. – С. 112–123.

2. *Комкова Є. Г.* Новий етап Канадсько-Американської інтеграції / Комкова Є. Г. // США–Канада: экономика, политика, культура. – 2007. – № 5. – С. 79–87.

3. *Семиноженко В. П.* Тероризм: сучасні гуманітарні виклики та відповіді. Семиноженко В. П. – Режим доступу : <http://www.semynozhenko.net>.

4. *Adelman H.* Governance, immigration policy, and security: Canada and the United States Post – 9/11 in John Tirman, ed., *The Maze of Fear* (New York: New Press, 2004). – P. 111.

5. *Andreas P.* The Mexicanization of the US-Canada border. Asymmetric interdependence in a changing security context / Andreas P. // *International Journal* spring. – 2005. – P. 449.

6. *Blatter J.* 1999 European Perspectives on Borderlands. / Blatter J. // Introductory chapter to the Special Issue of *Journal of Borderland Studies* Dublin. – Ireland, August 1999.

7. *Millar K.* FAST processing at the border, U.S. Customs Today, October 2002 / Millar K. // *International Journal*. – 2005. – P. 459.

8. *Olmedo C., Dennis L.* Soden Terrorism's Role in Re-shaping Border Crossings: 11 September and the US Borders/ Olmedo C., Dennis L. Soden // *Geopolitics*. – 2005. – P. 10;741–766.

9. White House, «Summary of smart border action plan status», 9 September 2002.

Стаття надійшла до редколегії 05.10.2011

Прийнята до друку 05.12.2011

CROSS BORDER COOPERATION BETWEEN USA AND CANADA: THE INFLUENCE OF 11 SEPTEMBER 2001 EVENTS

Iryna Kuropas

*The Ivan Franko National University of Lviv,
Universytetska St., 1, Lviv, Ukraine, 79000, tel. (032) 239-44-55*

This article is dedicated to the cross border cooperation between USA and Canada after post -9/11 period and gives analysis of influence of these events for relation of USA and Canada.

Key words: cross border cooperation, terroristic act, terrorist, multilateralism, 'mexicanisation' of border, independence, 'smart border'.

**ТРАНСГРАНИЧНОЕ СОТРУДНИЧЕСТВО МЕЖДУ США
И КАНАДОЙ: ПОСЛЕ СОБЫТИЙ 11 СЕНТЯБРЯ 2001 ГОДА****Ірина Куропась**

*Львовский национальный университет имени Ивана Франко
ул. Университетская, 1, г. Львов, Украина, 79000, тел. (032) 239-44-55*

Рассмотрены отношения между США и Канадой до и после событий 11 сентября 2001 года. Проанализировано влияние этих событий на создание общей политики безопасности в сфере охраны границы между США и Канадой.

Ключевые слова: трансграничное сотрудничество, террористический акт, террорист, мультирализм, «мексиканизация» границы, независимость, «умная граница».